

Lovas Anett Csilla

„Versfaragó júzer”

Mezősi Miklós *Ezek itten csatolt fájlok* című kötetéről

A legtöbb verseskötet címe mintegy ösz-szefoglalja, egy-két szóba tömöríti mind-azt, amit szerzője a könyvben megfogal-mazott. Ezek a címek egyszerre pontosak és homályosak, hiszen kijelölik az olvasás lehetséges irányát, mégis kérdéseket ébresztenek az olvasóban: hogyan fog viszonyulni a cím mindahhoz, amit a kö-vetkezőkben olvasni fogok? Mezősi Mik-lós kötetcíme azonban csak részben il-leszkedik ebbe a címadási hagyományba: pontos, hiszen valóban olyan verseket ol-vashatunk, amelyeket egy-egy e-mailhez csatolt a költő, ám kérdéseket is vet fel, például ezt: ad-e a csatolt fájl-jelleg vala-miféle többletet a szövegekhez, s ha igen, miféle? A cím ennek ellenére meglepő: szokatlan nyíltsággal mutat rá verseinek továbbítási körülményeire, a technicizált világ egyik termékeként jelölve meg őket. A továbbiakban azt is látni fogjuk, hogy nemcsak a címadásra, hanem a kötet al-kotásaira is jellemző a pozitív értelemben vett szokatlanság.

Az első lapokról kiderül, hogy tíz év vers-termését tartja kezében az olvasó. Ennek kapcsán azt várhatjuk, hogy a válogatás sokszínű, bár helyenként egyenetlen szín-vonalú lesz. Mindkét elvárásunk teljesül: csakugyan találhatunk kevésbé sikerült szövegeket is a könyvben, ám emellett a változatosság is jellemzi a kötet alkotásait. Talán ez a kijelentés is meglepő, hiszen a művek között nagyrészt hexameterekben vagy disztichonokban íródott műveket ol-

vashatunk. Mi okozza mégis azt a befo-gadói tapasztalatot, hogy a sokadik, ritmi-kailag egyforma szöveg után is továbbla-pozunk és kíváncsian várjuk a következő verset? A könyv elején álló néhány sor „konyhanyelven” fogalmaz meg egy költői kérdést: „csak azt tudnám hogyan kell írni verset / jót olyat mi rögtön jól fogyasztható / nem kell elősütés se pörkölés de nyer-sen / azonnal rágható és ráadásul laktató”. Mezősi versei azonban nem a „rögtön jól fogyasztható” kategóriába tartoznak. Az *Elővers* kijelöli a „versfogyasztás” módját: „nehogy kutasd kilétemet” – figyelmeztet a lírai én, hozzátéve, hogy kiléte a csatolt fájlokból kideríthető, másképpen nem. A továbbiakban az olvasó nyolc különböző hosszúságú ciklusban kereshet választ a szerző kilétére. A ciklusok versei tematikai-lag lazán kapcsolódnak egymáshoz, bár ki-rajzolódik egy-egy csomópont, amely köré a művek rendeződnek: például a *lengő ba-lanszok* kulcsszava a bor, a *...ha könnyed a részvény* című szakasz a szerelmet teszi fő kérdésévé, az *esőstavasze*llőben pedig több alkalmi verset is találhatunk.

Mindemellett a szövegek több okból is számot tarthatnak az olvasó érdeklő-désére: arra figyelhetünk fel, hogyan (transz)formálódik az időmértékes verse-lés évezredes hagyománya ezekben a 21. századi problémákat is megszólaltató ver-sekben. Egyetérthetünk Kálmán C. György megállapításával, aki így fogalmaz: „Az például önmagában egyáltalán nem szá-

mít izgalmas kísérletnek, hogy a számítógépes kommunikáció felhasználásával készült szövegek az irodalom hagyományos csatornáin keresztül jutnak el az olvasóhoz. A nyomtatott blog, az eredetileg az online olvasók előtt (esetleg bevonásukkal) elkészült mű kiadása könyvben, vagy (mint ennek a könyvnek az esetében) e-mail üzenetek összegyűjtése verseskötetbe: ilyenkor sem a szerzői és olvasói szerep, sem a szöveg státusa nem megy át semmiféle izgalmas változáson. Ami Mezősi Miklós kötetét mégis erősen megkülönbözteti, az a költészethez (és általában az írásos kommunikációhoz) fűződő viszony: úgy megy szembe a költészet (ma érvényesnek tekintett) hagyományaival, hogy a lehető leghagyományosabb marad.” (Kálmán C. György, *Mezősi Miklós: Ezek itten csatolt fájlok = Kritika*, 2010. 6. szám, 35. o.). Ha leegyszerűsítéssel élünk, azt mondhatjuk, hogy a versek formájukat az antikvitásból, tartalmukat a posztmodern korból kölcsönzik. E két merőben különböző világ egymás mellé rendelése olyan disszonanciát szül, ami mégsem válik fűlértővé. Nemcsak az időmértékes verselés tradícióját idézi fel Mezősi költészete, hanem az episztolák hagyományához is illeszkedik. A legtöbb alkotás címe alatt olvasható egy név is: például Margócsy István, Géher István, Borbély Szilárd vagy éppen az OTKA Bizottság elnöke a címzett. A te úgy képződik meg ezekben a versekben, hogy valójában a megszólító énről többet tudunk meg, mint a megszólítottól. A levelek témája ugyanis általában kérdés vagy kérdés, és ezek mellé magyarázatképpen a dolgok „környülállását” (*Önellátás a századfordulón*, 16.) is csatolja a szerző. Az episztola speciális, kétarcú műfaj: a költői levelek olvasása közben bepillantást nyerhetünk a szerző életének történéseibe, de közben tudjuk, hogy művészi igénnyel megalkotott szövegek

állnak előttünk, ami feltételezi a szelekciót is: amennyit elmond a szerző magáról másoknak, talán ugyanannyit el is hallgat. Ezért egy, a nyelvben, a költészetben keresztül megképződő identitást ismerünk meg. Ezzel együtt is azt vehetjük észre, hogy Mezősi verseiben a szerző személye és a lírai én szorosan összetartozik, ezzel a vallomásos líra hagyományához csatlakozva, s azt némileg meg is újítva.

A megújítás az intertextualitás jelenségében keresendő. Az *Ezek itten csatolt fájlok* alkotásai nemcsak a szerzőről, valamint az író-és költőtársakhoz szólnak, hanem a magyar-és világirodalom számtalan alkotását is megidézik. Ezáltal a kötet befogadási stratégiája állandóan módosul. Először csak arra figyelünk fel, hogy jobbra időmértékes verselésben íródott műveket olvasunk, majd elkezdjük megismerni a szerzői (megkonstruált) ént, de hamarosan arra is ráébredünk, hogy egy hosszas rejtvényvel van dolgunk: a különböző versekből vett idézetek lépten-nyomon megszakítják az olvasás folyamatát, és gondolkodásra késztetnek bennünket: honnan idéz a költő? A versek egyfajta „intertextuális izgalomban” tartanak bennünket, így minden versben nyomokat keresünk, régi vagy újabb korok szépirodalmi műveinek nyomait, s keresésünk nem marad eredménytelen: a versek időről időre megajándékozzák az olvasót a „heuréka!” élményével, s hosszabb-rövidebb gondolkozási idő után választ találunk a „vajon hol olvastam már ezt a sort?” kérdésére. A (meg)idézett szerzők többek között Homérosz, Catullus, Dante, Bulgakov, Rainer Maria Rilke, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Petőfi Sándor, Hamvas Béla, Kosztolányi Dezső, József Attila, és a sort még számos névvel lehetne folytatni. A versekre az intertextuális játék mellett a műfaji kevertség is jellemző. Különös ötlet egy hexameterben írott versben egy-

szerre említeni az óda, az epigramma, a sírfelirat és az e-mail műfajait (például: *Köszönve a hajnali postát*, 37.), ám a kommunikációs helyzet egységessé teszi a költeményeket. A szövegek túlnyomó többségének szó szerint van feladója és címzettje, a csatorna változatlan (e-mail), az üzenetek viszont tartalmukat, hangvételüket, stílusukat tekintve eltérőek, ettől is válik sokszínűvé ez a kötet. A disztichonformában írott versek közé bekerült egy-két szonett, illetve néhány olyan költemény, amely szabadversként is olvasható. Számomra viszont még izgalmasabbá tette volna a könyvet, ha a költő többféle versformát is használ. Például Berzsenyi Dánielt megidézi egy verssorral, ám a költődől által gyakran alkalmazott alkaioszi vagy szaphói strófák nem jelennek meg a gyűjteményben. A disztichonok kreatív újraírása azt mutatja, hogy Mezősi a verselési technikák értője és ismerője, s éppen ezért érdekelt volna, mikor találkozik egyéb időmértékes strófát is a kötetben. Azonban e meghiúsult várakozás ellenére sem hagy alább az olvasói kíváncsiság, már csak azért sem, mert újabb és újabb nyelvi sziporkákat találunk a szövegekben. Külön figyelmet érdemel az *Interaktív babavers 2001-ből* (71.) mottója: „a »Nem vagy kisleány...« kezdetű dal ellenében egy kisleány s az apja közt képződött elvárási horizont szívárványos tetején”. A költő az apa-lánya kapcsolatot egy irodalomtudományos szakkifejezéssel világítja meg, ami a humor egyik forrása, és a

vers további részében is észrevehető a játékosság. De nemcsak erre a viszonyra alkalmaz meglepő kifejezést Mezősi: például nála a költő „versfaragó júzer”. Ezzel a kifejezéssel saját szerepét is kijelöli a szerző: egy számítógép-felhasználó, aki versekkel is foglalkozik – a faragás metaforája pedig azt sugallja, hogy valami már meglévő anyagból kreál más minőséget. A metafora azért találó, mert láttuk, hogy Mezősi számtalan irodalmi forrásból merít, ezáltal születnek új alkotások az adott szövegkorpuszból.

„[E]zek a címzettjüket név szerint megszólító episztolák nem csupán a költő magánügyéről, a versírás pokoli kínjairól tudósítanak, hanem arról is, hogy napjainkban mintha esélyünk volna rá megint, hogy a költészet sorsa közügyggyé váljék. Olyan össznépi, interaktív társasjátékká, amelynek a szabályait magunk alakíthatjuk, a magunk módján sajátítva el és formálva tovább azt a klasszikus versnyelvet is, amelyet elődeinktől örököltünk” – olvassuk Pálfi Ágnes recenziójában (*Pálfi Ágnes, „Ezek itten csatolt fájlok”, <http://www.spanyolnatha.hu/archivum/2009-tel/30/recenzio/palfi-agnes-mezosi-miklos-konyverol/2243/>, a letöltés ideje: 2011-09-20. 23:51.*). A rejtvény, a társasjáték izgalma határozza meg a kötet befogadását, ezért zárhatjuk be a könyvet egy olyan gyermek örömeivel, aki elsőként ért célba bábujával a játéktáblán. Ezek a csatolt fájlok nem törlendők a merevlemezünkről – érdemes őket újra és újra megnyitni.

(Mezősi Miklós: *Ezek itten csatolt fájlok*. Savaria University Press, Szombathely, 2009)